

АНОТАЦІЯ

Мищишин О. Л. Формування та розвиток транскордонних кластерів. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка. – Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Львів, 2020.

На теперішньому етапі розвитку економіки України постає нагальна потреба в активізації ділової та інноваційної активності вітчизняних підприємств. Важливим напрямом забезпечення такої активізації є впровадження нових організаційних форм взаємодії між учасниками господарських процесів, зокрема, кластерних структур. Як показує передовий вітчизняний та зарубіжний досвід господарювання, утворення та розвиток економічних кластерів є потужним засобом зростання економіки як на рівні окремих регіонів, так і на загальнодержавному рівні. Це досягається за рахунок встановлення довгострокових стійких взаємовигідних відносин між підприємствами, організаціями та установами, розташованими на певній території, з метою виготовлення та збуту конкурентоспроможних товарів, робіт та послуг. При цьому забезпечується як скорочення певних видів питомих видатків, так і зниження рівня економічного ризику завдяки належним чином організованим коопераційним взаємозв'язкам між учасниками економічного кластеру у рамках спільного ланцюжка цінностей.

Одним з поширених видів кластерних утворень є транскордонні кластери, що є дієвою та перспективною формою транскордонного співробітництва. Особливості географічного розташування України, значна довжина її державного кордону, зокрема із країнами Європейського Союзу, гостра необхідність у економічному піднесенні прикордонних регіонів роблять питання створення та розвитку транскордонних кластерів надзвичайно актуальними. Водночас, темпи та масштаби процесів формування та розвитку транскордонних кластерів в Україні є невисокими. Серед факторів, які зумовлюють таку ситуацію, слід визнати

недостатній рівень компетентності осіб, зацікавлених у створенні та розвитку транскордонних кластерів, у питаннях організування та регулювання цих процесів.

Своєю чергою, одна з головних причин неналежного рівня компетентностей у сфері управління процесами формування та розвитку транскордонних кластерів полягає у тому, що вітчизняна та зарубіжна економічна наука ще не повністю вирішила питання розроблення теоретичних положень та обґрунтування методико-прикладних рекомендацій щодо формування та розвитку транскордонних кластерів. Необхідно відзначити, що науковцями на даний час отримано низку важливих результатів стосовно розроблення механізмів утворення транскордонних кластерних структур, встановлення перспективних напрямів їх подальшого розвитку, визначення ефективних заходів з підтримання такого розвитку з боку державної та місцевої влади. Проте, існує потреба у вдосконаленні інструментарію оцінювання економічної ефективності формування та розвитку транскордонних кластерів, встановленні взаємозв'язків між чинниками, які впливають на рівень цієї ефективності, обґрунтуванні механізмів утворення та розширення транскордонних кластерних структур тощо. Вирішення цих завдань підвищить ступінь обґрунтованості управлінських рішень стосовно формування та розвитку транскордонних кластерів та може сприяти зростанню привабливості цих кластерів для їх потенційних учасників.

Метою дисертаційної роботи є розроблення теоретичних положень та обґрунтування методико-прикладних рекомендацій щодо формування та розвитку транскордонних кластерів.

Об'єктом дослідження є процес формування та розвитку транскордонних кластерів в системі транскордонного співробітництва.

Предметом дослідження виступають науково-методичні та прикладні положення з формування та розвитку транскордонних кластерів.

У процесі виконання дослідження використовувалися такі основні методи, як узагальнення, системний аналіз, економіко-математичне моделювання, абстрагування, оптимізаційний тощо.

За своєю структурою дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, сформульовано його мету та завдання, описано наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів виконаної дисертаційної роботи.

У першому розділі дисертаційної роботи **«Теоретичні та прикладні основи формування та розвитку транскордонних кластерів»** уточнено сутність, встановлено особливості та значущість транскордонних кластерів як форми міжнародного співробітництва; виділено принципи формування, види та економічні наслідки утворення таких кластерів; наведено характеристику організаційного та інфраструктурного забезпечення процесів формування та розвитку транскордонних кластерних структур.

На засадах виділення ключових особливостей транскордонного кластеру, було уточнено його сутність шляхом ототожнення такого кластеру з моделлю кластерної організації, яка базується на локалізації взаємопов'язаних підприємств та інституцій на транскордонній території, дозволяє реалізувати якнайкращий взаємозв'язок виробництва, науково-технологічного потенціалу, маркетингу, попиту споживачів та визначає спрямованість і темпи інновацій з метою підвищення конкурентоспроможності кінцевої продукції та ефективності виробництва в цілому.

При цьому визначено головні принципи формування транскордонних кластерів, а саме: добровільність, взаємна вигідність, довгостроковість, ефективність, стійкість, урегульованість, стратегічність тощо.

Розгляд характерних рис транскордонних кластерів дав змогу доповнити існуючу їх класифікацію, зокрема, на засадах поділу цих кластерів за такими ознаками: за галузевою належністю (галузеві, міжгалузеві); за характером формування кластерного ядра (на базі малих та середніх підприємств; навколо великих корпорацій); за характером зв'язків (промислові, дослідні, змішані).

Розглянуто організаційні засади створення та функціонування транскордонних структур у сфері транскордонного співробітництва, що передбачає виділення передумов та цілей формування транскордонних структур, виокремлення основних етапів їх утворення та способів регулювання господарської діяльності кластерних транскордонних структур.

У другому розділі дисертації **«Аналізування та оцінювання чинників і механізмів формування та розвитку транскордонних кластерів»** класифіковано фактори, які впливають на процеси формування та розвитку транскордонних кластерних структур, та проведено групування механізмів перебігу цих процесів; здійснено аналізування та оцінювання чинників утворення та розвитку транскордонних кластерів; проаналізовано та оцінено вітчизняний та зарубіжний досвід функціонування механізмів формування та розвитку транскордонних кластерів.

Проведене дослідження показало, що існує можливість розвинути існуючі підходи до групування чинників формування та розвитку транскордонних кластерів, зокрема, шляхом виділення п'яти їх груп: економіко-географічних факторів; наявності потреби зацікавлених осіб в отриманні величини певного ефекту; наявності засобів, за допомогою яких формування та розвиток транскордонних кластерів можуть забезпечити отримання певних ефектів; організаційного та інфраструктурного забезпечення процесів формування та розвитку транскордонних кластерів; методологічного та нормативно-правового забезпечення цих процесів. Також побудовано ієрархію чинників, які впливають на величину економічного ефекту від входження певного підприємства до складу транскордонного кластеру. Ця ієрархія містить три рівні таких чинників, а саме: чинники базового рівня, які відповідають напрямам можливих переваг від входження підприємств до складу кластерів; чинники середнього рівня, що є похідними від чинників базового рівня, та чинники вищого рівня, які безпосередньо впливають на зміну надприбутку підприємства внаслідок його входження до складу певного кластеру.

Виділення чинників впливу на формування та розвиток транскордонних кластерів є необхідною умовою для подальшого оцінювання цих чинників. У роботі удосконалено метод оцінювання чинників, які впливають на процеси формування та розвитку транскордонних кластерних структур, що, на відміну від існуючих, базується на засадах встановлення міри цього впливу за величиною приросту надприбутку підприємств у разі їх входження до складу транскордонних кластерів. Також було удосконалено інструментарій оцінювання організаційно-функціональних механізмів формування та розвитку транскордонних кластерних структур, який, порівняно із існуючим, містить матриці аналізування наслідків утворення та розвитку транскордонного кластеру, серед яких основними є такі три матриці: змін основних параметрів господарської діяльності підприємств внаслідок їх входження до складу транскордонного кластеру; впливу зміни кожного з цих параметрів на надприбуток відповідного учасника кластеру; впливу входження до складу кластеру кожного з його учасників на надприбуток інших його учасників.

У третьому розділі дисертаційної роботи **«Удосконалення процесів формування та розвитку транскордонних кластерів»** запропоновано метод обґрунтування доцільності утворення та розвитку транскордонних кластерів; розроблено модель взаємовідносин між учасниками транскордонного кластеру на засадах розподілу між ними величини економічного ефекту, отриманого завдяки входженню до складу цього кластеру; запропоновано механізм управління ризиком господарської діяльності у процесі утворення та розвитку транскордонних кластерів; встановлено напрями підвищення компетенцій працівників підприємств у сфері утворення та розвитку транскордонних кластерів.

З метою обґрунтування доцільності утворення та розвитку транскордонних кластерів вперше було запропоновано метод оцінювання економічної доцільності та ефективності утворення транскордонного кластеру за критерієм отримання кожним його учасником додатної різниці між приростом капіталізованого прибутку та додатковими інвестиційними витратами, пов'язаними із входженням у транскордонний кластер.

Для врегулювання взаємовідносин між покупцем та продавцем продукції, які є учасниками транскордонного кластеру, було вдосконалено модель таких взаємовідносин, яка, на противагу існуючим, передбачає здійснення розподілу між учасниками кластеру величини економічного ефекту, отриманого завдяки входженню до складу цього кластеру, шляхом встановлення обґрунтованих цін на продукцію та оптимальних обсягів її збуту.

Враховуючи важливе значення економічного ризику як чинника господарської діяльності, покращено механізм управління ним на засадах утворення та розвитку транскордонних кластерів, який, порівняно із існуючими, базується на прогнозуванні зміни норми прибутковості інвестицій з урахуванням чинника ризику у випадку входження певного підприємства до складу транскордонного кластера.

З урахуванням важливості підвищення компетенцій працівників підприємств у сфері утворення та розвитку транскордонних кластерів удосконалено методологічні засади такого підвищення за допомогою групування цих компетенцій та побудови їх ланцюжка, який відповідає основним етапам процесу входження підприємства до складу транскордонного кластеру.

У висновках до роботи узагальнено отримані результати виконаного дослідження та наведено рекомендації щодо практичного застосування окремих з цих результатів.

Теоретичне значення виконаної роботи полягає у тому, що її результати дають змогу краще зрозуміти складні закономірності, які лежать в основі процесів формування та розвитку транскордонних кластерів.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в можливості їх використання у практиці діяльності підприємств та органів державної та місцевої влади при: оцінюванні ефективності створення транскордонних кластерів, встановленні доцільності входження певних підприємств до складу цих кластерів, визначенні напрямків вдосконалення процесів формування та розвитку транскордонних кластерів. Практична значущість отриманих результатів підтверджена їх використанням при виконанні науково-дослідних робіт кафедри

економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка», а також у навчальному процесі цього університету та у діяльності підприємств.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, транскордонний кластер, утворення, доцільність, ефективність, показник, механізм, вдосконалення.

ANNOTATION

Myshchyshyn O. L. Formation and development of cross-border clusters. – Qualifying scientific work on the rights of manuscript.

The dissertation in order to obtain a scientific degree of Doctor of Philosophy of specialty 051 - Economy. - Lviv Polytechnic National University of Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv, 2020.

At the current stage of development of Ukraine's economy there is an urgent need to intensify business and innovation activity of domestic enterprises. An introduction of new organizational forms of interaction between participants of economic processes, in particular, cluster structures, is an important direction of ensuring such intensification. The advanced domestic and foreign experience shows that the formation and development of economic clusters is a powerful tool for economic growth both at the level of individual regions and at the national level. This could be achieved through the establishment of long-term mutually beneficial relations between enterprises, organizations and institutions located in a certain area, in order to manufacture and sell competitive goods, works and services. This ensures both the reduction of certain types of specific expenditures and the reduction of economic risk level due to properly organized cooperation relations between the participants of the economic cluster within a common value chain.

One of the common types of cluster formations is cross-border cluster, which is an effective and promising form of cross-border cooperation. Peculiarities of Ukraine's geographical location, considerable length of its state border, in particular with the countries of the European Union, and the urgent need for economic growth of border

regions make the issues of creation and development of cross-border clusters extremely relevant. At the same time, the pace and scale of the processes of formation and development of cross-border clusters in Ukraine are low. One of the factors that determine this situation is the insufficient level of competence of persons interested in the creation and development of cross-border clusters.

In turn, one of the main reasons for the inadequate level of competence in managing the formation and development of cross-border clusters is that domestic and foreign economics has not yet fully resolved problem of the development of theoretical provisions and justification of methodological and applied recommendations for the formation and development of cross-border clusters. It should be noted that scientists have so far obtained a number of important results regarding the development of mechanisms for the formation of cross-border cluster structures, establishing promising areas for their further development, identifying effective measures to support such development by state and local authorities.

However, there is a need to improve the tools for assessing the economic efficiency of the formation and development of cross-border clusters, to establish relationships between factors that affect the level of this efficiency, to justify the mechanisms of formation and expansion of cross-border cluster structures. Solving these problems will increase the degree of validity of management decisions regarding the formation and development of cross-border clusters and it can increase the attractiveness of these clusters for their potential participants.

The purpose of the dissertation is to develop theoretical positions and to substantiate methodological and applied recommendations for the formation and development of cross-border clusters.

The object of research is the process of formation and development of cross-border clusters in the system of cross-border cooperation.

The scientific-methodical and applied provisions on the formation and development of cross-border clusters are the subject of the research.

In the process of conducting the study were used the following basic research methods: generalization, systems analysis, economic and mathematical modeling, abstraction, optimization, etc.

The structure of the dissertation consists of an introduction, three chapters, divided into sections, conclusions, a list of used sources and appendices.

The introduction substantiates the relevance of the chosen research topic, formulates its purpose and objectives, describes the scientific novelty and practical significance of the results of the dissertation.

In the first chapter of the dissertation "Theoretical and applied bases of formation and development of cross-border clusters" the essence is specified, features and significance of cross-border clusters as forms of international cooperation are established; the principles of formation, types and economic consequences of formation of such clusters are allocated; the characteristics of organizational and infrastructural support of the processes of formation and development of cross-border cluster structures are described.

On the basis of highlighting the key features of the cross-border cluster, its essence was clarified by identifying the cluster with the model of cluster organization, which is based on the localization of interconnected enterprises and institutions in the cross-border area, allows to implement the best relationship consumer demand and determines the direction and pace of innovation in order to increase the competitiveness of final products and production efficiency in general.

The main principles of formation of cross-border clusters are defined, namely: voluntariness, mutual benefit, long-term character, efficiency, stability, consistency, strategic nature, etc.

Analysis of the characteristic features of cross-border clusters made it possible to supplement their existing classification, in particular, on the basis of the division of these clusters on the following grounds: by industry (sectoral, intersectoral); by the nature of the formation of the cluster core (based on small and medium enterprises; around large corporations); by the nature of connections (industrial, research, mixed).

The organizational principles of creation and functioning of cross-border structures in the field of cross-border cooperation are considered, which involves the selection of prerequisites and goals for the formation of cross-border structures, highlighting the main stages of their formation and ways to regulate economic activities of cluster cross-border structures.

In the second chapter of the dissertation "Analysis and evaluation of factors and mechanisms of formation and development of cross-border clusters" the factors influencing the processes of formation and development of cross-border cluster structures are classified, and the mechanisms of these processes are grouped; the factors of formation and development of cross-border clusters are evaluated; the domestic and foreign experience of functioning of mechanisms of formation and development of cross-border clusters is analyzed and estimated.

The research showed that there is an opportunity to develop existing approaches to grouping factors of the formation and development of cross-border clusters, in particular, by identifying five groups: economic and geographical factors; the existence of the need of stakeholders to obtain a certain effect; the availability of means by which the formation and development of cross-border clusters can provide certain effects; organizational and infrastructural support of the processes of formation and development of cross-border clusters; methodological and regulatory support of these processes. A hierarchy of factors influencing the magnitude of the economic effect of a certain enterprise joining a cross-border cluster is also constructed. This hierarchy contains three levels of such factors, namely: basic level factors that correspond to the areas of possible benefits from the entry of enterprises into clusters; middle-level factors that are derived from the basic level factors, and higher-level factors that directly affect the change in the company's profit due to its membership in a particular cluster.

The selection of factors influencing the formation and development of cross-border clusters is a necessary condition for further assessment of these factors. The method of estimating the factors influencing the processes of formation and development of cross-border cluster structures is improved, which, in contrast to the existing ones, is based on

the principles of establishing the degree of this impact by the increase in profit of enterprises due to its membership in cross-border clusters.

The tools for assessing the organizational and functional mechanisms of formation and development of cross-border cluster structures were also improved, which, compared to the existing one, contain matrices for analyzing the consequences of formation and development of cross-border clusters, among which the following three matrices are more important: the changes in the main parameters of economic activity of enterprises due to their membership in the cross-border cluster; the impact of changes in each of these parameters on the superprofit of the respective cluster member; the impact of joining the cluster of each of its members on the superprofit of other members.

In the third chapter of the dissertation "Improvement of processes of formation and development of cross-border clusters" the method of substantiation of expediency of formation and development of cross-border clusters is proposed; the model of relations between participants of a cross-border cluster on the basis of distribution between them of size of the economic effect received thanks to joining of this cluster is developed; the mechanism of risk management of economic activity in the process of formation and development of cross-border clusters is offered; the directions of increase of competences of employees of the enterprises in the field of formation and development of cross-border clusters are established.

In order to substantiate the feasibility of forming and developing cross-border clusters, it was proposed for the first time the method to assess the economic feasibility and efficiency of cross-border cluster formation by each participant receiving a positive difference between capitalized profit growth and additional investment costs associated with joining a cross-border cluster.

In order to regulate the relationship between buyers and sellers of products that are members of the cross-border cluster, the model of such relationships was improved, which, in contrast to the existing, involves the distribution between cluster members of the economic effect obtained by joining this cluster, products and optimal sales volumes.

Given the importance of economic risk as a factor of economic activity, the mechanism of its management on the basis of formation and development of cross-border

clusters is improved. Taking into account the importance of increasing the competencies of employees in the field of formation and development of cross-border clusters, the methodological principles of such improvement are improved by grouping these competencies and building their chain, which corresponds to the main stages of the cross-border cluster.

The conclusions to the work summarize the results of the research and provide recommendations for the practical application of some of these results.

The theoretical significance of the dissertation is that its results provide a better understanding of the complex patterns that underlie the processes of formation and development of cross-border clusters.

The practical significance of the results of the study lies in the possibility of their use in the practice of enterprises, state and local authorities in: assessing the effectiveness of cross-border clusters, assessing the feasibility of certain enterprises to join these clusters, identifying areas for improving the formation and development of cross-border clusters. The practical significance of the obtained results is confirmed by their use in research work of the Department of Business Economics and Investment of Lviv Polytechnic National University, as well as in the educational process of this university and in the activities of enterprises.

Key words: cross-border cooperation, cross-border cluster, formation, expediency, efficiency, indicator, mechanism, improvement.

ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1.1. Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Мицишин, О. Л. та Ємельянов, О. Ю. (2020). Виділення та групування чинників, які обумовлюють економічну ефективність утворення транскордонного агропромислового кластеру. *Агросвіт*, 16, 42-49. *(Особистий внесок автора: згруповано чинники, які обумовлюють економічну ефективність утворення транскордонного агропромислового кластеру).*

2. Мищишин, О. Л. (2020). Принципи та особливості утворення транскордонного кластеру як ефективної форми економічної співпраці країн-сусідів. *Інтернаука, серія: Економічні науки*, 8 (40). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.inter-nauka.com/issues/economic2020/8/6242>.
3. Мищишин, О. Л. та Козик, В. В. (2017). Транскордонні кластери: сутність та особливості. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку»*, 875. с. 153–161. (Особистий внесок автора: визначено сутність транскордонних кластерів).

1.2. Стаття у науковому періодичному виданні іншої держави, яка включена до міжнародної наукометричної бази даних

4. Myshchyshyn, O. and Kozyk, V. (2020). Assessment of the potential of formation and development of cross-border clusters in the ukrainian-polish cross-border region. *Evropský časopis ekonomiky a managementu*, V. 6, Iss. 4. P. 6-13. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Index Copernicus*). (Особистий внесок автора: досліджено транскордонні кластери та кластерні ініціативи в українсько-польському транскордонному регіоні).

2. Опубліковані праці апробаційного характеру

5. Myszczyzyn, O. L., Kozyk, V. V. i Pavelczak, T. I. (2020). Bieszczadzki transgraniczny klaster turystyczny. *Тези доповідей VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Управління інноваційним процесом в Україні: розвиток співпраці»*. Львів, Україна, 18-20 Червень 2020. Львів: Видавництво Львівської політехніки. (Особистий внесок автора: досліджено польсько –український туристичний транскордонний кластер).
6. Мищишин, О. Л., Козик, В. В., Завербний, А. С., Павелчак, Т. І. та Завербний, С. А. (2020). Транскордонні кластери Литви. *Матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути»*. Київ,

- Україна, 03 Червень 2020. *(Особистий внесок автора: досліджено транскордонні кластери Литви).*
7. Мищишин, О. Л., Козик, В. В. та Павелчак, Т. І. (2020). Інноваційна спрямованість кластерів. *Матеріали 5-тої Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Сучасний менеджмент: проблеми та перспективи розвитку»*. Херсон, Україна, 29 Травень 2020. *(Особистий внесок автора: визначено інноваційну спрямованість кластерів).*
 8. Мищишин, О. Л., Залуцька, Х. Я. та Петрушка, К. І. (2019). Стратегічне управління інноваційною діяльністю підприємства. *Матеріали XVIII Міжнародного наукового семінару «Сучасні проблеми інформатики в управлінні, економіці, освіті та подоланні наслідків Чорнобильської катастрофи»*. Київ - озеро Світязь, Україна, 1-5 Липень 2019. *(Особистий внесок автора: запропоновано розділити інноваційну діяльність на складові частини (підготовка, виробництво, реалізація).*
 9. Мищишин, О. Л., Козик, В. В. та Павелчак, Т. І. (2019). Перспективи розвитку українсько-польського транскордонного регіону в контексті інтеграційних процесів. *Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури»*. Львів, Україна, 23-25 Травень 2019. *(Особистий внесок автора: визначено перспективи розвитку українсько-польського транскордонного регіону).*
 10. Мищишин, О. Л. та Козик, В. В. (2019). Значення логістичної інфраструктури в процесі формування транскордонних кластерів. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Маркетинг: виклики та рішення»*. Одеса, Україна, 17-19 Квітень 2019. *(Особистий внесок автора: визначено значення логістичної інфраструктури в процесі формування транскордонних кластерів).*
 11. Мищишин, О. Л. (2019). Українсько-польський транскордонний регіон: перспективи розвитку. *Тези доповідей Міжнародної наукової інтернет-конференції «Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та*

- технічні аспекти становлення (випуск 36)». Тернопіль, Україна, 06 Березень 2019. (Міжнародна представленість та індексація збірника тез доповідей Міжнародної наукової інтернет-конференції: «PIHЦ/RSCI»).*
12. Myshchyshyn, O., Kozyk, V. and Zalutska, Kh.Y. (2018). The formation and development of cross-border clusters: world experience for Ukraine. *Proceedings of the Faculty of Economics of Matej Bel University in Banská Bystrica. Volume I. Economic Theory and Practice 2017*. Banská Bystrica. *(Особистий внесок автора: досліджено світовий досвід формування транскордонних кластерів).*
 13. Myszczyzyn, O. (2018). Nowe formy współpracy transgranicznej w polsko-ukraińskim regionie transgranicznym. *Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference «Scientific Research Priorities – 2018: theoretical and practical value»*. Nowy Sacz, Poland, 27th-30th of November 2018. Poland: Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University. Volume 3.
 14. Мицишин, О. Л. (2018). Формування українсько-польських транскордонних кластерів: особливості та перспективи. *Матеріали IV українсько-польського наукового форуму «Транскордонне співробітництво та спільний європейський простір: теорія, практика і нові можливості»*. Львів, Україна, Olsztyn, Poland, 7-8 Червень 2018.
 15. Myszczyzyn, O. L. i Kozyk V. V. (2018). Internacjonalizacja działalności innowacyjnej poprzez formację klastrów transgranicznych. *Тези доповідей VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Управління інноваційним процесом в Україні: проблеми комерціалізації науково-технічних розробок»*. Львів, Україна, 17-19 Травень 2018. Львів: Видавництво Львівської політехніки. *(Особистий внесок автора: визначено тенденції до інтернаціоналізації інноваційної діяльності шляхом розвитку інноваційних кластерів).*
 16. Мицишин, О. Л. (2018). Кластерні структури та їх всебічна класифікації. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Економічне зростання: стратегії, напрями і пріоритети»*. Запоріжжя, Україна, 12 Травень 2018.

17. Мищишин, О. Л. (2018). Транскордонне співробітництво України в умовах євроінтеграції: принципи фінансового забезпечення. *Тези XVIII міжнародної наукової конференції молодих вчених, аспірантів і студентів «Проблеми розвитку фінансово-кредитної системи»*. Львів, Україна, 29 Березень 2018.
18. Мищишин, О. Л., Козик, В. В. та Воробець, С. Й. (2018). Державне фінансування транскордонного співробітництва України. *Тези доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики»*. Харків, Україна, 16 Березень 2018. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://khibs.ubs.edu.ua/naukova-diyalnist/mizhnarodni-naukovi-konferencii/mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferenciya-finansovo-kreditna-diyalnist-problemi-teorii-ta-praktiki/>.
(Особистий внесок автора: визначено напрямки державного фінансування транскордонного співробітництва в Україні).
- 19.20. Myshchyshyn, O., Kozyk, V. and Vorobets, S. (2018). Ukraine's possibilities for realization of transboundary cooperation. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Перспективні напрямки розвитку економіки, управління та права: теорія і практика»*. Полтава, Україна, 12 Березень 2018. (Особистий внесок автора: визначено можливості України для транскордонної співпраці).
20. Myshchyshyn, O., Kozyk, V. and Vorobets, S. (2018). Cross-border regions of Ukraine. *Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Двадцять четверті економіко-правові дискусії»*. Львів, Україна, 28 Лютий 2018. (Міжнародна представленість та індексація збірника тез матеріалів науково-практичної інтернет-конференції: «РІНЦ/RSCI»). (Особистий внесок автора: досліджено транскордонні регіони України).
21. Мищишин, О. Л., Козик, В. В. та Воробець, С. Й. (2018). Сучасні реалії формування транскордонних кластерів в Україні. *Тези доповідей міжнародної наукової інтернет-конференції економічного спрямування «Світ економічної науки. Випуск 1»*. Тернопіль, Україна, 27 Лютий 2018. (Міжнародна представленість та індексація збірника тез матеріалів

- науково-практичної інтернет-конференції: «РІНЦ/RSCI»). (Особистий внесок автора: визначено сучасні можливості та перешкоди для створення в Україні транскордонних кластерів).
22. Myshchyshyn, O. and Kozyk, V. (2017). The formation and development of cross-border clusters: Ukrainian and world experience. *International Scientific conference Economic Theory and Practice 2017: Book of Abstracts*. Vanská Bystrica, Slovakia, 3-4 October 2017. (Особистий внесок автора: вивчено український досвід створення транскордонних кластерів).
23. Мищишин, О. Л. та Козик, В. В. (2017). Сутність та особливості транскордонних кластерів. *Тези доповідей Міжнародної наукової інтернет-конференції «Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (випуск 20)»*. Тернопіль, Україна, 13 Червень 2017. (Міжнародна представленість та індексація збірника тез матеріалів науково-практичної інтернет-конференції: «РІНЦ/RSCI»). (Особистий внесок автора: визначено сутність транскордонних кластерів).
24. Мищишин, О. Л. (2017). Міжнародний досвід кластеризації. *Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: виклики постіндустріальної економіки» (до 200-ліття Національного університету «Львівська політехніка)»*. Львів, Україна, 18-19 Травень 2017. Львів: Видавництво Львівської політехніки.
25. Мищишин, О. Л. (2017). Моделі транскордонних кластерів. *Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Шістнадцяті економіко-правові дискусії (економічне спрямування)»*. Львів, Україна, 15 Березень 2017.
26. Мищишин, О. Л. та Свищ, І. А. (2016). Вплив інтеграції України в ЄС на підприємців. *Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Одинадцяті економіко-правові дискусії»*. Львів, Україна, 26 Квітень 2016. (Особистий внесок автора: досліджено вплив інтеграційних процесів в Україні на підприємство).

27. Мищишин, О. Л. (2016). Кластер як інструмент розвитку транскордонного співробітництва. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених «Управління економічними процесами на макрота мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення»*. Львів, Україна, 14-15 Квітень 2016. Львів: Видавництво Львівської політехніки.
28. Мищишин, О. Л. та Матолінець, І. А. (2015). Транскордонні кластери – сутність, типи і цілі створення. *Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми формування та реалізації конкурентної політики»*. Львів, Україна, 24-25 Вересень 2015. Львів: Видавництво Львівської політехніки. *(Особистий внесок автора: визначено типи транскордонних кластерів)*.
29. Мищишин, О. Л. (2015). Кластерний підхід до розвитку регіону. *Тези доповідей II Міжнародного науково-практичного симпозиуму «Проблеми управління зовнішньоекономічною та митною діяльністю в умовах європейської інтеграції України»*. Львів, Україна, 24 Квітень 2015. Львів: Видавництво Львівської політехніки.
30. Мищишин, О. Л. (2015). Транскордонні кластери – нові форми транскордонного співробітництва. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених «Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи»*. Львів, Україна, 17-18 Квітень 2015. Львів: Видавництво Львівської політехніки.
31. Мищишин, О. Л. та Лабінець, М. І. (2013). Інноваційна інфраструктура в Україні: проблеми розвитку. *Тези доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури»*. Львів, Україна, 16-18 Травень 2013. Львів: Видавництво Львівської політехніки. *(Особистий внесок автора: досліджено проблеми розвитку інноваційної інфраструктури в Україні)*.